

**BOLALAR, O'SMIRLAR, YOSHLARNING YOSHGA OID PSIXOLOGIYASI,
INQIROZ DAVRLARIDA KUZATILADIGAN XUSUSIYATLAR OILAVIY ZO'RAVONLIK**

Mehrigul Rustamova Ulug'bek qizi

*Qashqadaryo viloyati Qarshi tumani 71-umumiy o'rta ta'lim maktabi
psixologi*

Annotasiya: Oilaviy zo'rvonlik – bu oiladagi a'zolar o'rtasidagi jismoniy, ruhiy, iqtisodiy yoki jinsiy zo'rvonlik yoki suiiste'mol qilish holatlarini o'z ichiga oladi. Bu hodisa ko'pincha bir shaxsning boshqa bir shaxs ustidan nazoratni qo'lga kiritish yoki uni saqlab qolish uchun amalga oshiriladi. Ota-onalar va farzand o'rtasida kelishmovchiliklar, turli xil tazyiq va zo'rvonliklar bolalarning ongiga juda yomon ta'sir ko'rsatadi.

Kalif so'zlar: Oilaviy zo'rvonlik, tazyiqlar, o'smirlik davri, yoshlarning psixologiyasi.

Oilaviy zo'rvonlikning turli shakllari mavjud bo'lib, ular orasida quyidagilar kiradi.

1. Jismoniy zo'rvonlik: Bu turtish, urish, tepish, bo'g'ish yoki boshqa har qanday jismoniy shikast etkazishni o'z ichiga oladi.

2. Ruhiy yoki emotsional zo'rvonlik: Bu tahdid qilish, haqoratlash, izolyatsiya qilish, manipulyatsiya qilish yoki qadr-qimmatini pasaytirishga qaratilgan harakatlarni o'z ichiga oladi.

3. Iqtisodiy zo'rvonlik: Bu moliyaviy resurslarni cheklash, ishlashga yoki moliyaviy mustaqillikka to'sqinlik qilish orqali nazorat o'rnatishni o'z ichiga oladi.

4. Jinsiy zo'rvonlik: Bu jinsiy harakatlarga majburlash yoki jinsiy tarzda suiiste'mol qilishni o'z ichiga oladi.

Oilaviy zo'rvonlikning oqibatlarini jiddiy bo'lib, jabrlanuvchilarning jismoniy va ruhiy salomatligiga katta zarar etkazishi mumkin. Bundan tashqari, bu hodisa jamiyatda ham keng tarqalgan salbiy ta'sirga ega bo'lib, jamiyatning barcha qatlamlariga salbiy ta'sir qiladi.

Muammoning oldini olish va unga qarshi kurashish uchun keng qamrovli yondashuv talab etiladi. Bu yondashuv huquqiy, ijtimoiy, iqtisodiy va sog'liqni saqlash tizimlarining birgalikda harakat qilishi orqali amalga oshirilishi lozim. Shu bilan birga, jamiyatda zo'rvonlikka nisbatan muhosasizlikni kuchaytirish va jabrlanuvchilarga yordam ko'rsatish uchun ta'lim va xabardorlikni oshirish ham muhim ahamiyatga ega.

Yoshlar psixologiyasida oilaviy zo'ravonliklar, yoshlarning oila bilan o'rtacha o'zaro munosabatlari va ulardan olingan tajribalar asosida shakllangan psixologik xususiyatlarini tushunishga yo'l qo'yadi. Bu zo'ravonliklar o'rtacha oilaviy tarbiya, aloqalar va o'zaro ko'maklashish orqali shakllanadi. Bu mavzuga oid qiziqarli maqolalar va tadqiqotlar mavjud.

"Oila Munosabatlari va Yoshlar O'rtasidagi Zo'ravonliklar" - Bu maqola, oilaviy munosabatlarning yoshlar ustida qanday ta'sir qilishi haqida gaplashadi. Ushbu maqola oilaviy munosabatlarni oshirishning yoshlar uchun qanday foydali bo'lishi haqida ham fikrlar beradi.

"Yoshlar Psixologiyasida Oila Tarbiyasi" - Bu kitob yoshlar psixologiyasiga oid bo'lib, oilaviy tarbiyaning yoshlarda qanday o'zgarishlarni keltirishi va ularga qanday ta'sir qilishi haqida ma'lumot beradi.

"Oila Tarbiyasining Yoshlar Psixologiyasiga Ta'siri" - Bu tadqiqotda, oilaviy tarbiyaning yoshlarda psixologik rivojlanishga ta'siri va ularning o'zaro munosabatlari ustida qanday o'zgarishlarni keltirishi o'rganiladi.

"Oilaviy Munosabatlar va Yoshlar Psixologiyasi" - Ushbu maqolada oilaviy munosabatlar va yoshlar psixologiyasi orasidagi bog'liqligi tahlil qilinadi va oilaviy munosabatlarning yoshlarda rivojlanishga ta'sirini o'rganishga yo'l qo'yiladi.

"Oila Tarbiyasining Yoshlar Davlatini Shakllantirishdagi Ahamiyati" - Bu maqola yoshlarda oilaviy tarbiyaning davlatni shakllantirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi va yoshlarda oilaviy munosabatlarni rivojlantirishning muhimligini ta'kidlaydi.

"Yoshlar Psixologiyasida Oila Tarbiyasi: Oila Muammo va Hal" - Ushbu kitobda oilaviy tarbiyaning yoshlarda psixologik muammo va ularni hal qilish usullari haqida gaplashiladi.

"Yoshlarda Oilaviy Munosabatlar va Ularning Tarbiyalanishi" - Bu maqolada yoshlarda oilaviy munosabatlar va ularning tarbiyalanishi orasidagi bog'liqlik tahlil qilinadi va ulardagi zo'ravonliklarni rivojlantirishning muhimligi ko'rsatiladi.

"Yoshlarda Oilaviy Tarbiya va Ularning Psixologik Rivojlanishi" - Bu tadqiqotda yoshlarda oilaviy tarbiyaning psixologik rivojlanishga ta'siri va ulardagi zo'ravonliklarni rivojlantirishning yo'llari o'rganiladi.

"Yoshlarda Oilaviy Munosabatlar va Ularning Yaxshi Yashashga Ta'siri" - Ushbu maqolada yoshlarda oilaviy munosabatlar va ularning yaxshi yashashga ta'siri haqida gaplashiladi va ulardagi zo'ravonliklarni rivojlantirishning muhimligi ta'kidlanadi.

"Oila Tarbiyasining Yoshlar Davlatini Shakllantirishdagi Ahamiyati: Oila Munosabatlari Asosida Tahlil" - Ushbu maqolada oilaviy tarbiyaning

yoshlarda davlatni shakllantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi va oilaviy munosabatlarning yoshlarda rivojlanishga ta'sirini o'rganishga yo'l qo'yiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. "Yoshlarda Oilaviy Munosabatlar va Ularning Yaxshi Yashashga Ta'siri"
2. "Oila Tarbiyasining Yoshlar Davlatini Shakllantirishdagi Ahamiyati: Oila Munosabatlari Asosida Tahlil"
3. "O'zME", Birinchi jild. Toshkent. 2002.